

EDUSKUNNAN VASTAUS 78/2008 vp

Hallituksen esitys laeiksi holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä sekä holhoustoimesta annetun lain 8 §:n ja valtion oikeusaputoimistoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laeiksi holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä sekä holhoustoimesta annetun lain 8 §:n ja valtion oikeusaputoimistoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta (HE 45/2008 vp).

Valiokuntakäsittely

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 8/2008 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Edunvalvontapalveluiden järjestäminen

Edunvalvontapalveluiden järjestämisellä tarkoitetaan huolehtimista siitä, että holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettuja edunvalvojan tehtäviä varten on saatavissa alueellisesti riittävä määrä edunvalvontapalveluita. Edunvalvontapalveluiden järjestämisen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat oikeusministeriölle.

Edunvalvontapalveluiden tuottamista varten maa jaetaan edunvalvonta-alueisiin, joista kuhunkin kuuluu yksi tai useampi kunta. Edunvalvontapalveluiden järjestämisestä edunvalvonta-alueella vastaa valtion oikeusaputoimisto. Edunvalvonta-alueista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää, että oikeusaputoimisto ei järjestä edunvalvontapalveluita, jos se on palveluiden järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaista eikä vaaranna palveluiden alueellista saatavuutta.

2 §

Edunvalvontapalveluiden tuottaminen

Jollei 3 momentista muuta johdu, edunvalvontapalvelut tuottaa edunvalvonta-alueellaan valtion oikeusaputoimisto. Tätä varten oikeusaputoimistossa on yleisen edunvalvojan virka tai virkoja ja riittävä määrä avustavaa henkilökuntaa. Oikeusaputoimistossa voi olla johtavan yleisen edunvalvojan virka. Yleisen edunvalvojan virka voidaan yhdistää muuhun virkaan.

Yleisen edunvalvojan, johtavan yleisen edunvalvojan ja muun edunvalvontatehtävää hoitavan henkilöstön nimittää virkaan johtava julkinen oikeusavustaja.

Oikeusaputoimisto voi oikeusministeriön kanssa neuvoteltuaan ostaa edunvalvontapalveluita, jos se on edunvalvontapalveluiden alueellisen saatavuuden tai muun syyn vuoksi tarpeen. Palveluita voidaan ostaa vain siltä, jolla on tehtävään riittävä taito ja voimavarat ja jonka muut tehtävät tai toiminnan luonne ja tarkoitus eivät vaaranna edunvalvonnan puolueettomuutta ja asianmukaista hoitamista.

3 §

Sopimus edunvalvontapalveluiden tuottamisesta

Oikeusaputoimiston on tehtävä 2 §:n 3 momentissa tarkoitettun palvelun tuottajan kanssa sopimus edunvalvontapalveluiden tuottamisesta. Sopimus voidaan tehdä määräajaksi tai toistaiseksi. Sopimuksen irtisanomisaikaa ei voida sopia kahta vuotta lyhyemmäksi.

Sopimusta koskeva riita käsitellään hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

4 §

Yleisen edunvalvojan kelpoisuus ja tehtävät

Yleisellä edunvalvojalla tulee olla sellainen taito, kokemus ja koulutus, jota tehtävän asianmukainen hoitaminen edellyttää. Oikeusaputoimiston palveluksessa olevan yleisen edunvalvojan tulee lisäksi täyttää oikeusministeriön asetuksella mahdollisesti säädettävät muut kelpoisuusvaatimukset.

Yleiseen edunvalvojaan sovelletaan, mitä holhoustoimesta annetussa laissa säädetään edunvalvojasta, jollei tässä laissa toisin säädetä.

5 §

Yleisen edunvalvojan esteellisyys

Yleinen edunvalvoja on esteellinen edustamaan päämiestään asiassa, jossa hän tai saman

palvelun tuottajan palveluksessa oleva muu henkilö on aikaisemmin neuvotellut vastapuolen kanssa tai muutoin avustanut vastapuolta samassa tai muussa sellaisessa asiassa, jossa tietoon tulleilla seikoilla voi olla merkitystä asiassa.

Yleisen edunvalvojan esteellisyyteen sovelletaan tämän lisäksi, mitä holhoustoimesta annetussa laissa säädetään edunvalvojan esteellisyydestä.

6 §

Yleisen edunvalvojan määrääminen tehtävään

Määräys edunvalvojan tehtävään annetaan asianomaisen oikeusaputoimiston tai muun palvelun tuottajan yleiselle edunvalvojalle eikä tehtävän hoitajalle henkilökohtaisesti.

Jos palvelun tuottajalla on useampi kuin yksi yleinen edunvalvoja, määräyksessä tulee osoittaa, mitä yleisen edunvalvojan virkaa tai tehtävää määräys koskee.

7 §

Velvollisuus tehtävän vastaanottamiseen

Edunvalvontapalvelua tuottava oikeusaputoimisto ei voi kieltäytyä ottamasta vastaan edunvalvontatehtävää, jos päämiehellä on kotipaikkansa edunvalvonta-alueella. Muu palveluntuottaja kuin oikeusaputoimisto voi kieltäytyä edunvalvontatehtävästä, jos sen vastaanottaminen olisi selvästi vastoin palvelun tuottamisesta tehtyä sopimusta.

Jos palvelun tuottajalla, joka on velvollinen ottamaan vastaan edunvalvontatehtävän, ei ole osoittavaa henkilötä, joka olisi siihen esteetön, edunvalvojaksi voidaan määrätä toisen oikeusaputoimiston yleinen edunvalvoja tai sellaisen muun palveluntuottajan yleinen edunvalvoja, joka 3 §:ssä tarkoitettun sopimuksen mukaan on velvollinen ottamaan vastaan edunvalvontatehtävän. Toisen oikeusaputoimiston yleisen edunvalvojan määräämisestä edunvalvojaksi annetaan tarkempia säännöksiä oikeusministeriön asetuksella.

Käräjäoikeuden tai maistraatin tulee sopivin tavoin kuulla palvelun tuottajaa ennen edunvalvojan tehtävää koskevan määräyksen antamista.

8 §

Oikeus palkkioon

Kun edunvalvojana on yleinen edunvalvoja, oikeus holhoustoimesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettuun palkkioon ja korvaukseen päämiehen varoista kuuluu palvelun tuottajalle.

9 §

Edunvalvontapalveluiden järjestämissuunnitelma

Oikeusaputoimiston tulee vuosittain laatia suunnitelma edunvalvontapalveluiden järjestämisestä edunvalvonta-alueellaan. Suunnitelmassa, joka toimitetaan oikeusministeriölle, osoitetaan ainakin:

- 1) miten turvataan edunvalvontapalveluiden saatavuus koko edunvalvonta-alueella;
- 2) miten turvataan edunvalvontapalveluiden saatavuus, jos palvelun tuottajan yleinen edunvalvoja on esteellinen;
- 3) miten päämiehelle järjestetään riittävä mahdollisuus pitää yhteyttä hänen asioitaan hoitavan palvelun tuottajan henkilökuntaan;
- 4) miten järjestetään edunvalvojalle kuuluviin kiireellisten ja välttämättömien tehtävien hoitaminen edunvalvojan loma-aikoina tai edunvalvojan ollessa muutoin tilapäisesti poissa.

Muun palvelun tuottajan kuin oikeusaputoimiston tulee vuosittain laatia omasta toiminnastaan edunvalvontapalveluiden tuottamissuunnitelma ja toimittaa se alueensa oikeusaputoimistolle. Suunnitelman sisällöstä on voimassa, mitä 1 momentissa oikeusaputoimiston järjestämssuunnitelmasta säädetään.

10 §

Tietojen luovuttaminen ja salassapito

Edunvalvontapalveluiden tuottaja, jota tarkoitetaan 2 §:n 3 momentissa, on velvollinen an-

tamaan oikeusaputoimistolle sopimuksen noudattamisen valvontaa varten tarpeelliset tiedot toiminnastaan.

Edunvalvontapalveluiden tuottajan salassapitovelvollisuuteen sovelletaan, mitä edunvalvojan salassapitovelvollisuudesta säädetään holhoustoimesta annetun lain 92 §:ssä.

11 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset edunvalvontapalveluiden tuottamisesta oikeusaputoimistoissa annetaan oikeusministeriön asetuksella.

Työskentelyn järjestämisestä oikeusaputoimistossa määrätään tarkemmin oikeusaputoimiston työjärjestyksessä.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä 1 päivänä huhtikuuta 1999 annettu laki (443/1999), jäljempänä *aikaisempi laki*.

Tämän lain täytäntöönpanoa varten tarpeellisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

13 §

Siirtymäsäännökset

1. Yleisellä edunvalvojalla tämän lain voimaantullessa olevat edunvalvojan tehtävät siirtyvät 1 päivänä helmikuuta 2009, jolleivät tehtävät siirtävä ja tehtävät vastaanottava palvelun tuottaja erityisestä syystä sovi toisin siirron ajankohdasta. Tehtävät on kuitenkin siirrettävä

viimeistään 1 päivänä huhtikuuta 2009. Jos vastaanottavalla palvelun tuottajalla on useampi kuin yksi yleinen edunvalvoja, sen tulee välittömästi tehtävän vastaanotettuaan osoittaa edunvalvoja, jolle tehtävä kuuluu, ja ilmoittaa tästä maistraatille.

2. Tehtävän siirtävän palvelun tuottajan oikeudet ja velvollisuudet edunvalvojana lakkaavat siirron ajankohtana. Tehtävän siirtävä palvelun tuottaja vastaa kuitenkin kaikista velvoitteista, jotka aiheutuvat sen toiminnasta edunvalvojana, sekä, jollei vastaanottavan palvelun tuottajan kanssa toisin sovita, tilin tekemisestä vuodelta 2008.

3. Täytettäessä ensi kerran yleisen edunvalvojan virkoja, johtavan yleisen edunvalvojan virkoja tai yleisen edunvalvojan tehtävissä avustavan henkilökunnan virkoja oikeusaputoimistossa virat voidaan täyttää haettaviksi julistamatta. Vakinainen viranhaltija, joka on otettu ennen 1 päivää huhtikuuta 2008 perustettuun virkaan ja joka tämän lain voimaan tullessa toimi päätoimisesti edunvalvontapalveluiden tuottamistehtävässä aikaisemman lain 2 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun palveluntuottajan palveluksessa, nimitetään suostumuksellaan perustettavaan oikeusaputoimiston virkaan siinä oikeusapupiirissä ja, jos mahdollista, sillä työosakäyntialueella, jonka alueella palveluntuottaja toimi. Suostumuksellaan hänet voidaan nimittää myös toisen oikeusapupiirin alueelle perustettavaan oikeusaputoimiston virkaan. Päätoimisella viralla tarkoitetaan tässä virkaa, jossa edunvalvontaan käytetyn työajan osuus on edellä mainittuna ajankohtana ollut vähintään 70 prosenttia täydestä työajasta. Mitä edellä on säädetty virasta ja viranhaltijasta, koskee myös työsuhteista tehtävää ja työntekijää. Määräajaksi edunvalvontapalvelujen tuottamistehtävään otetut henkilöt siirtyvät oikeusaputoimiston palvelukseen vastaavaksi määräajaksi. Siirtyvän henkilöstön nimittää oikeusaputoimienjohtaja.

4. Edellä 3 momentissa tarkoitetulla tavalla siirtyvän henkilöstön palvelussuhteen ehdot, mukaan lukien palkkauksen perusteet, määräytyvät valtiolla voimassa olevien virkaehtosopi-

musten perusteella. Kunnallisten virka- ja työehtosopimusten soveltaminen siirtyvään henkilöstöön lakkaa siirtymähetkellä. Siirtyvä henkilö säilyttää euromääräisen palkkansa, joka hänellä oli siirtymishetkellä.

5. Jos henkilöllä oikeusaputoimiston virkaan siirtämishetkellä on oikeus kunnallisen eläkelain muuttamisesta annetun lain (713/2004) voimaantulosäännöksen 19 momentissa tarkoitettuun lisäeläkeosuuteen, tämä oikeus säilyy, jos valtion eläkelain (1295/2006) alainen palvelus jatkuu välittömästi siirtämisestä lukien valtion eläkelain voimaanpanosta annetun lain (1296/2006) 3 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla yhdenjaksoisesti mainitun kunnallisen eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 17 momentissa tarkoitettuun henkilökohtaiseen vanhuuseläkeikään saakka tai henkilö tulee palvelussuhteen jatkuessa työkyvyttömäksi.

6. Sen estämättä, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) säädetään, 3 §:ssä tarkoitettu sopimus palvelun tuottamisesta voidaan tehdä tarjouskilpailua järjestämättä, jos sopimus tehdään vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta sellaisen palveluntuottajan kanssa, joka tämän lain voimaan tullessa tuotti edunvalvontapalveluita.

7. Kunta tai kuntayhtymä, joka aikaisemman lain 2 §:n nojalla tuottaa edunvalvontapalveluita, on 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun valtion oikeusaputoimiston vaatimuksesta velvollinen korvauksetta luovuttamaan kolmen vuoden ajaksi oikeusaputoimiston käytettäväksi omistamansa kalusteet, laitteet, atk-ohjelmat ja muun viranomaisen toiminnan kannalta tarpeellisen irtaimiston, jos niitä on käytetty yksinomaan edunvalvontapalveluiden tuottamiseen. Niin ikään korvauksetta on luovutettava edunvalvontatehtävässä kertyneet päämiestä tai hänen asioitaan koskevat edunvalvonnassa tarpeelliset asiakirjat. Lisäksi palvelun tuottaja on velvollinen luovuttamaan kohtuullista korvausta vastaan käyttöoikeuden kolmen vuoden ajaksi tämän lain voimaantulosta oikeusaputoimistolle sellaisiin toimistotiloihin ja tietoliikenneyhteyksiin, joita on käytetty yksinomaan edunvalvonta-

palveluiden tuottamiseen. Vaatimus omistus- ja käyttöoikeuden luovuttamisesta voidaan esittää jo ennen tämän lain voimaantuloa, sen jälkeen kun laki on vahvistettu, ja viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2008.

Laki

holhoustoimesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan holhoustoimesta 1 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (442/1999) 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

8 §
Tuomioistuin voi määrätä edunvalvojan täysikäiselle, joka sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa eivätkä tule asianmukaisesti hoide-

tuiksi muulla tavoin. Holhousviranomaisen tulee tarvittaessa tehdä käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan määräämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__ .

Laki

valtion oikeusaputoimistoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään valtion oikeusaputoimistoista 5 päivänä huhtikuuta 2002 annetun lain (258/2002) 6 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 698/2004, uusi 3 momentti seuraavasti:

6 §
Mitä 2 momentissa säädetään, ei sovelleta oikeusaputoimistossa hoidettaviin holhoustoimen

edunvalvontatehtäviin, jos yleisenä edunvalvojana on muu kuin julkinen oikeusavustaja.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__ .

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 2008